

SLS OCH IMMATERIALRÄTTIGHETERNA

1. Inledning

I denna policy uppställs de allmänna riktlinjerna för hur SLS hanterar immaterialrättigheterna och i synnerhet upphovsrätterna.

2. Juridisk bakgrund

Upphovsrätterna och de så kallade närrättigheterna regleras av upphovsrättslagen från 1961.

Enligt lagen har den som skapat ett litterärt eller konstnärligt verk upphovsrätt till sitt verk. För att ett arbetsresultat ska få skydd som verk måste det ha en viss verkshöjd, dvs. vara originellt och självständigt.

Upphovsmannen har rätt att utnyttja verket ekonomiskt och rätt att bestämma hur och i vilka situationer andra får använda det.

Upphovsrätten består av två typer av rättigheter: de ekonomiska och de moraliska.

Till de ekonomiska rättigheterna hör ensamrätten att

- framställa exemplar av verket
- göra verket tillgängligt för allmänheten i oförändrad eller förändrad form, som översättning eller bearbetning, i en annan text- eller konstgenre eller genom använda ett annat framställningssätt.

De viktigaste moraliska rättigheterna är faderskapsrätten, enligt vilken upphovsmannen skall namnges i den utsträckning god sed förutsätter då verket publiceras, och respekträtten som innebär att verket inte får ändras på sätt som kränker upphovsmannens rätt.

Upphovsrätten gäller under upphovsmannens livstid och 70 år efter upphovsmannens död.

Närrättigheterna skyddar annat än verk. Exempel på närrättigheter är uppträdande konstnärers rättigheter, rättigheter för uttryck av folklöre, ljudproducenters och filmproducenters rättigheter, register- och databasskydd, radio- och tv-företags rättigheter, rättigheter till fotografi och nyhetsskydd.

Den viktigaste av dessa ur SLS synpunkt är rättigheterna till fotografi, som inte når verkshöjd. Fotografen har ensamrätt till dessa tills det att 50 år gått sedan bilden togs.

Även uppträdande konstnärers rättigheter, rättigheter för uttryck av folklöre och ljud- och filmproducenters rättigheter är av vikt för SLS och i synnerhet för arkivet. Även dessa rättigheter är i kraft tills det att 50 till 70 år gått sedan inspelningen gjordes.

De övriga immaterialrättigheterna är:

- rätten till firmanamn;
- varumärkesrätten;
- rätten till domännamn;
- patenträtten och skyddet av innovationer;
- mönsterskyddet;
- skyddet av nyttighetsmodeller;
- skyddet av integrerade kretsar och
- växtförädlares rättigheter

Typiskt för dessa rättigheter är att de i de flesta fall kräver någon form av registrering för att träda i kraft. Detta i motsats till upphovsrätten.

Av dessa är de som närmast har beröringspunkter till sällskapets verksamhet rätten till firmanamn, varumärkesrätten, rätten till domännamn och kanske även skyddet för innovationer.

3. Upphovsrätterna i SLS verksamhet

SLS huvuduppgift är att samla, bearbeta och offentliggöra vittnesbörden om den svenska kulturens uppkomst och utveckling i Finland. Detta gör man genom arkiv, forskning och förlag.

Upphovsrätter och upphovsrättsligt skyddade verk är ett centralt element inom samtliga dessa verksamhetsområden och även inom stödfunktionerna.

De upphovsrättsliga frågornas betydelse har ytterligare ökat av den teknologiska utvecklingen som innebär att man enkelt kan sprida text, bild och ljud i digital form över nätet.

SLS skall därför förvissa sig om att man har tillräckliga immaterialrättigheter så att det inte uppstår hinder för sällskapet att förverkliga sitt uppdrag på bästa möjliga sätt vare sig i dag eller i framtiden.

De tre grundpelarna vid SLS hantering av upphovsrätter är:

- SLS skall försäkra sig om att sällskapet har eller förvärvar alla de upphovsrätter det behöver för att även i framtiden kunna förverkliga sitt uppdrag att samla, bearbeta och offentliggöra vittnesbörden om det svenska i Finland beaktande den teknologiska utvecklingen.
- SLS skall utan att sträva till ekonomisk vinning ge tredje part rätt att använda SLS upphovsrätter ifall detta medverkar till att samla, bearbeta och offentliggöra vittnesbörden om det svenska i Finland.
- SLS skall i alla sammanhang respektera upphovsmännens moraliska rättigheter.

Förverkligandet av detta medför bland annat följande:

Då SLS tar emot nya arkiv, stöder forskning, ger ut böcker och i övrigt bedriver sin verksamhet i framtiden skall den immaterialrättsliga dimensionen beaktas, så att sällskapet har största möjliga rätt att tillgängliggöra allt det material som uppkommer inom sällskapets ram eller med stöd av sällskapet, utan hinder av upphovsrättsliga begränsningar.

I sällskapets verksamhet skall de immaterialrättsliga frågorna tas in som en integrerad del av sällskapets processer och man skall öka medvetenheten om immaterialrättigheterna på alla

nivåer genom utbildning och diskussion. I SLS samtliga arbetsavtal klargörs att sällskapet har rätt till alla de immaterialrättigheter som uppkommer som en del av arbetet i SLS.

SLS arkivmaterial skall tillgängliggöras för forskarsamfundet och allmänheten utan hinder av upphovsrättsliga begränsningar, i den utsträckning det är möjligt med beaktande av arkivetiska principer, regler om dataskydd och ingångna donationsavtal.

Utgivningen inom SLS förlagsverksamhet skall tillgängliggöras för forskarsamfundet och allmänheten utan hinder av upphovsrättsliga begränsningar, i den utsträckning det är möjligt med beaktande av avtalen med SLS samarbetsparter.

Resultatet av och forskningsmaterialet för den forskning SLS finansierar skall tillgängliggöras för forskarsamfundet och allmänheten via SLS eller annan lämplig part utan hinder av upphovsrättsliga begränsningar, i den utsträckning det är möjligt med beaktande av forskningsetiska principer, regler om dataskydd, och vedertagen praxis för publicering av forskningsresultat inom sällskapets olika vetenskapsgrenar.

Inom SLS skall man kartlägga vilka immaterialrättigheter sällskapet har fått i sin ägo från 1885 till och med i dag inom arkiv, forskning, förlag och stödfunktioner och skrida till åtgärder för att förvärva de rättigheter man ytterligare behöver för att tillgängliggöra allt det material som under tidigare år uppkommit inom sällskapets ram.

4. De övriga immaterialrätterna i SLS verksamhet.

För sällskapets del är det rätten till firmanamn, varumärkesrätten och rätten till domännamn som är de viktigaste av de övriga immaterialrättigheterna.

Dessa handlar dels om att värna sällskapets goda namn och rykte så att inte någon annan kan dra obefogad nytta av sällskapet och dels om att inte andra parters rättigheter av detta slag skall störa sällskapets verksamhet.

I enlighet med detta skall riktlinjer om hur sällskapets namn och kännetecken får användas inom och utanför sällskapet fastställas.

SLS skall vidare skydda alla de andra namn, kännetecken och domännamn som behövs för att sällskapet skall kunna förverkliga sitt uppdrag nu och i framtiden.